

**СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ,
ЯК ОДИН З ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ**

**АРАЛІНА М.В., МАГІСТРАНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Науковий керівник – к.е.н., доцент Шибасва Н.В.

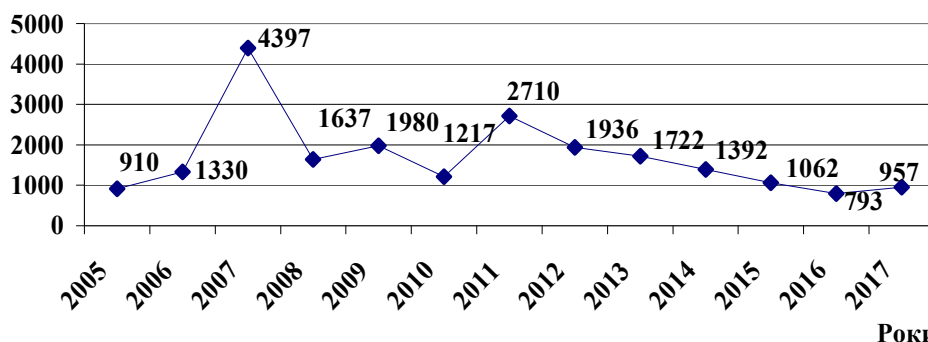
Здійснення будь-якої господарської діяльності пов'язано з різними видами ризиків. Сільськогосподарське виробництво не є виключенням, адже воно пов'язане з системними, та, навіть, катастрофічними ризиками, які часто не пов'язані з процесом виробництва та не залежать від виробника. Це пов'язано з особливостями сільськогосподарського виробництва, його залежністю від природно-кліматичних умов (повені, засухи, вимерзання), сезонністю та традиційністю. Ці ризики можуть зумовити отримання сільськогосподарськими виробниками у певні роки збитків, які, навіть, можуть призвести до припинення діяльності підприємства. Щорічно сільськогосподарські виробники зазнають великих збитків від різних стихійних лих: ураганів, граду, аномальних коливань температури, сильних дощів, паводків, посух. Вплив таких зовнішніх факторів зумовлює високий рівень невизначеності аграрного бізнесу, що в свою чергу впливає на підвищення вартості кредитних ресурсів для сільськогосподарських виробників, без яких вони часто не можуть ефективно здійснювати свою діяльність.

Одним з найефективніших способів управління ризиками в сільському господарстві є аграрне страхування. Перевагами страхування, як одного з ринкових інструментів управління ризиками, також є те, що він може бути використаний як механізм державної фінансової підтримки розвитку сільського господарства з метою гарантування відшкодування збитків та виключення загроз продовольчій безпеці держави. Також застосування такого механізму не заборонено СОТ.

Як свідчить практика, в Україні підхід до зниження ризиків через страхування сільськогосподарських товаровиробників не набув значного поширення. На теперішній час реальним страхуванням в аграрному секторі України охоплено близько 2 % посівних площ. В розвинутих країнах цей показник досягає 90-95 %, так в США застраховано 75 % посівних площ, в Канаді – 65 %. Страхування сільськогосподарських виробників стимулює розвиток агропромислового комплексу в цілому.

Формування та розвиток страхового ринку в Україні має стихійний характер, і в багатьох випадках захист прав та інтересів страхувальників не забезпечений належно. Близько 12 % страхових компаній, що працюють на вітчизняному ринку страхування, працюють зі страхуванням сільськогосподарських виробників.

Основними тенденціями ринку агрострахування є скорочення кількості заключених договорів та відповідно застрахованих площ. Спостерігається збільшення показників після введення державних субсидій в 2005-2008 рр. та їх скорочення після відміни субсидій в 2009 р. (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка кількості договорів агрострахування у 2005-2017 рр.

За кількістю заключених договорів страхування в 2017 р. лідирують Тернопільська (98 договорів) та Дніпропетровська (94 договори) області, а ними йдуть Полтавська (75), Хмельницька (68), Чернігівська (66), Вінницька (55) та Кіровоградська (55) області. Загальна площа застрахованих сільськогосподарських культур протягом останніх трьох років є відносно стабільною – 657 тис. га. За показником застрахованої площі першість належить Полтавській (75,6 тис. га, або 11,5 %) та Хмельницькій (75,3 тис. га, або 11,5 %), областям. За ними йдуть Дніпропетровська (67,3 тис. га, або 10,2 %), Харківська (57,5 тис. га, або 8,7%), Чернігівська (48,0 тис. га, або 7,3%), Сумська (46,9 тис. га, або 7,1 %) та Тернопільська (39,4 тис. га, або 6,0%). Найбільша кількість договорів страхування та застрахованих посівних площ була в 2007 році. Після чого відбувся різкий спад показників. Стосовно культур, які частіше страхували сільськогосподарські виробники в 2017 р., то це озима пшениця – 47 % від всіх договорів, озимий ріпак – близько 25 %, кукурудза – трохи більше 9 %, соняшник – 6 %, озимий ячмінь – 2,5 % договорів. У 2017 році, порівняно з 2016-м, значно зросла кількість договорів страхування озимого ріпаку (у 3,6 разів, з 67 до 241 договорів) та дещо кукурудзи (з 54 до 89). Відбулося незначне зменшення договорів страхування озимої пшениці та соняшнику (з 453 до 471 та з 61 до 98 відповідно). Дослідження засвідчують беззаперечне лідерство договорів страхування від повної загибелі на період перезимівлі. У 2017-му році у загальнорічному розподілі договорів за типом страхового продукту на перше місце вийшли договори страхування майбутнього врожаю від багатьох ризиків (37,8 %). Щодо страхування від повної загибелі на період перезимівлі, то воно, як і раніше, посідає важливе місце. Договори страхування від повної загибелі та договори страхування від повної загибелі плюс весняні заморозки в сумі дають 42,6 % від усіх договорів.

Для врегулювання питання страхування сільськогосподарських товаровиробників в Україні розробляється та впроваджується відповідна законодавча база: Закон України «Про страхування», Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарських продукції з державною підтримкою», Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України». Проте не завжди норми, що передбачені законодавчими актами виконуються, що знову ж таки збільшує недовіру аграріїв до страхування.

У рамках спеціальної програми держава надавала фінансову підтримку господарствам, які страхували свої посіви. Було створено Агростраховий пул, який мав запровадити політику трипартнерства – держави, страховиків та стейкхолдерів в агрострахованні. Але після 2013 р. за браком бюджетних коштів участь держави в цьому процесі була мінімізована. Після відновлення у 2016 р. економічного зростання держава знов почала використовувати цей інструмент, у зв'язку з чим було проведено аналіз світових практик агростраховання в країнах-лідерах у виробництві сільськогосподарської продукції.

Основними перепонами у розвитку сільськогосподарського страхування в Україні є наступні:

- недостатня зацікавленість з боку виробників, зокрема через достатньо сприятливі погодні умови, які дають можливість отримувати хороші врожаї та не звертати увагу на потенційні ризики;
- невисокий рівень довіри до страхових компаній на вітчизняному страховому ринку;
- ставлення виробників до агростраховання не як до невід'ємної частини діяльності та, відповідно, до необхідного елемента виробничих витрат, а як до додаткового навантаження на видаткову частину бюджетів;
- недостатній рівень юридичної підтримки з питань страхування сільськогосподарських підприємств;
- обмежений перелік страхових продуктів для сільськогосподарських товаровиробників;
- недостатня кількість кваліфікованих кадрів з питань страхування сільськогосподарських підприємств та недостатня технічна спроможність стартових організацій;
- невпевненість виробників у можливості отримати компенсацію у разі настання страхового випадку;
- недостатній контроль з боку держави щодо якості страхових послуг.

Створення ефективної системи агростраховання в Україні дасть можливість агровиробникам мінімізувати втрати та гарантувати відшкодування збитків для підвищення їхньої конкурентоспроможності. В створенні такої системи важливу роль повинна відігравати держава,

як може забезпечити доступність страхових продуктів для сільгоспвиробників шляхом субсидування страхових платежів із формуванням та реалізацією відповідних бюджетних програм. Необхідним є більш широке інформування виробників щодо необхідності та доступності агрострахування.

Необхідно продовжувати розвиток страхової інфраструктури, підвищувати рівень кваліфікації фахівців страхових компаній, які повинні бути досконально ознайомлені зі специфікою сільського господарства, щоб знати запити клієнтів і мати можливість оцінювати сільськогосподарські ризики.

Ринок агрострахування в Україні має значні перспективи для подальшого ефективного розвитку за умов професійного та комплексного підходу його учасників та відповідної підтримки держави. Використання досвіду провідних країн світу з питань агрострахування, таких як США, Іспанія, Австрія, має допомогти створити в Україні ефективну та дієву систему агрострахування, привабливу для вітчизняних аграріїв.

Література:

1. Алексєрова Ю. Страхування сільськогосподарських ризиків: проблеми вирішення / Ю. Алексєрова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2013. – Вип. 135. – С. 38-41.
2. Дранус В.В. Страхування ризиків у сільськогосподарському виробництві / В.В. Дранус // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. Серія «Економічні науки». – 2014. – т. 16. – № 1 (58). Ч. 1. – С. 178-182.
3. Самошкіна І.Д. Удосконалення страхування сільськогосподарських ризиків в Україні / І.Д. Самошкіна // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2012. – Вип. 4. – С. 142-147.
4. Навроцький С.А. Система сільськогосподарського страхування: тенденції та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / С.А. Навроцький // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9 (2). – С. 458-472. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(2\)_67](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(2)_67)
5. Ринок агрострахування України у 2017-му андерайтинговому році: Аналітичне дослідження. URL.: <https://forinsurer.com/files/file00624.pdf>
6. Шибаєва Н.В. Регуляторна політика в аграрній сфері: монографія. Харків: «Стильна типографія», 2018. 470 с.

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ ЗА УМОВ ІНТЕГРАЦІЇ

БОРИМСЬКА Д.Д.,

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Науковий керівник – к.е.н., доцент Крутько М.А.

Євроінтеграційні перетворення в Україні супроводжуються загальними соціально-економічними кризовими явищами. Вихід з кризи потребує набору раціональних шляхів і має на меті поліпшення умов життя і господарювання та підвищення ефективності економіки як в країні в цілому, так і в розрізі господарюючих суб'єктів окремо. Ці обставини впливають на загальну систему та спонукають ряд змін в частині інтегрування в єдину міжнародну систему бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Саме тому набувають стратегічного значення питання ефективності регулювання та організації цієї системи, як однієї з найважливіших функцій управлінської діяльності.

Проблематиці формування, розвитку та впливу різних систем бухгалтерського обліку присвячені наукові праці багатьох вітчизняних вчених: Бутинця Ф.Ф. [1], Моссаковський В. [2], Голов С. [3], Яструбський М.Я. [4].

Дослідженням цього питання присвячені праці зарубіжних вчених Дж. Брейли, Д. Колдуэлла, Ч.Т. Хорнгрена, Дж. Фостера, Б. Райана, Л.А. Бернстайна та ін.